

Rapoartele Securității Timiș privind problema „Artă – Cultură”

Doc. 1

4 noiembrie 1958. Raport privind situația informativ-operativă din Uniunea Artiștilor Plastici – Timișoara, trimis de Direcția Regională Timișoara la Direcția a III-a – București. Documentul este semnat de mr. Sterescu Paul (șeful Serviciului) și lt. col. Steskal Wiliam (șeful Direcției Regionale Timișoara).

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 299-301)

Doc. 2

5 iunie 1963. Raport privind activitatea informativ-operativă desfășurată în „problema artă-cultură”, întocmit de Serviciul Raional Arad și trimis Direcției Regionale Banat a MAI. Documentul este semnat de lt. maj. Rada Gheorghe (șeful Biroului III) și șeful Serviciului Raional.

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 334-336)

Doc. 3

februarie 1964. Raport referitor la rezultatele analizei activității Bibliotecii Regionale, efectuată la 5 februarie 1964 de Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă. Documentul este semnat de Gheorghe Leahu, președintele Comitetului Regional de Cultură și Artă și trimis Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional.

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 175-180)

Doc. 4

1964. Raport cu rezultatele verificării sesizării primite de la Comitetul Regional PMR Banat în legătură cu folosirea de colaboratori de către unii artiști de la Fondul Plastic Timișoara. Documentul este semnat de Ioan Grozav, șeful Serviciului Regional de Control și Revizie Banat.

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 337-340)

Doc. 1

4 noiembrie 1958. Raport privind situația informativ-operativă din Uniunea Artiștilor Plastici – Timișoara, trimis de Direcția Regională Timișoara la Direcția a III-a – București. Documentul este semnat de mr. Sterescu Paul (șeful Serviciului) și lt. col. Steskal William (șeful Direcției Regionale Timișoara).

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 299-301)

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Dir.Reg.TIMISOARA

Nr.372/19.699

din 4 nov.1958

299
287
Strict Secret

S.C.Nr.1199

Exempl.Nr. 2.-

4/XI/1958
Am termen de 15 zile
cu a propunere de
recrutare la ministru

C ă t r e

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Dir.III-a

B U C U R E S T I

La ordinul Dvs.Nr.372/L/00240606 din 7 oct.1958,
cu privire la situația informativ operativă din rîndul
artiștilor plastici, raportăm:

În comitetul de conducere al Uniunii Artiștilor
Plastici din Timișoara, fac parte următorii:

- 1.- FERCH FRANCISC, președinte
- 2.- GAGA VICTOR secretar
- 3.- [REDACTED] membru
- 4.- DURE DIODOR membru.

Asupra președintelui FERCH FRANCISC pînă în prezent
nu posedăm materiale din care să denote activitate ostilă
pe care o duce împotriva regimului democrat popular.-

GAGA VICTOR, secretar, este născut la [REDACTED],
în comuna Periam, raionul Sînicolaul Mare, regiunea Timișoara,
fiul lui Paul și Maria, de profesie sculptor, domiciliat în
Timișoara, Str. [REDACTED]. Susnumitul are un
caracter agresiv, batjocoritor, menține o atmosferă de tensiune
și încordare în cadrul filialei. Din informațiile ce le
deținem rezultă că acesta în repetate rînduri a adus înjurii
la adresa regimului democrat popular, cît și la adresa Uniunii
Sovietice.-

[REDACTED], grafician, profesor la Școala de
Arte din Timișoara, alcoolist notoriu, element cu caracter
destructiv, mereu în opoziție cu prezentul. Fiind profesor
la Școala de Artă are o influență dăunătoare asupra elevilor
care într-o formă sau alta au avut de suferit de pe urma
caracterului său urît, ajungînd tocmai la elementele cele mai
talentate pînă la persecuții și bătăi. Din unele materiale ce
le deținem asupra susnumitului rezultă că fiecare elev dacă
nu merge la cursul particular de desen pe care îl are unde
ia 150 lei la lună, nu-i dă note bune și riscă să rămînă
repetent. Folosește elevii pentru servicii personale ca
spălat, călcat, curățenie, tăiatul lemnelor, etc.-

Prin firca lui de intrigant și individios, el a pornit o campanie împotriva lui FERCH FRANCISC, pictor, un artist din cei mai valoroși din R.P.R., folosind calomniile cărora susnumitul a avut mult de suferit pe plan politic.-

Susnumitul este susținut de pictorul SZONYI STEFAN de la București.-

DURE DIODOR, membru în comitet, pictor, este cunoscut că are legături cu clica ostilă regimului din filiala Timișoara însă nu avem materiale concrete că ar desfășura personal activitate ostilă regimului.-

Alte elemente din cadrul filialei dușmănoase, am stabilit în persoana numitului ILIÇA OCTAVIAN, sculptor. Susnumitul a făcut Institutul de Artă la Cluj, iar în 1954 a venit la Timișoara. Chiar din primele clipe de la stabilirea lui în Timișoara s-a observat o tendință de a se infiltra în conducerea filialei, care pînă la urmă s-a cristalizat mai concret aspirînd la președinție.-

Susnumitul se manifestă că " Partidul nu se pricepe și nu are competență de a se amesteca în treburile de artă". De asemeni a avut și alte manifestări împotriva conducerii Regionale de Partid.-

În perioada evenimentelor din Ungaria s-a manifestat că și la noi vor fi spînzurați comuniștii și el va începe cu vecina lui de atelier, adică cu sculptorița INA POPESCU secretara org.de bază P.M.R.- Are ieșiri batjocoritoare, de ironie la adresa Partidului, în ceea ce privește linia trasată în domeniul artei.-

Raportăm că am studiat cîteva elemente pentru a fi recrutate ca agent, însă am stabilit că nu prezintă încredere. În prezent ne fiind urmăriți informativ nu am putut stabili întreaga lor activitate ostilă pe care o desfășoară împotriva regimului democrat popular.-

Alte date mai importante nu posedăm asupra susnumiților.-

SEFUL DIRECTIEI REGIONALE
LT COL DE SECURITATE
STESKAL WILLIAM

SEFUL SERVICIULUI
MAJOR DE SECURITATE
STEFANESCU PAUL

EI/JE
2 exempl.-

Doc. 2

5 iunie 1963. Raport privind activitatea informativ-operativă desfășurată în „problema artă-cultură”, întocmit de Serviciul Raional Arad și trimis Direcției Regionale Banat a MAI. Documentul este semnat de lt. maj. Rada Gheorghe (șeful Biroului III) și șeful Serviciului Raional.

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 334-336)

STRICT SECRET

Exemplar
S.C. 1008

INTRARE NR. 15.6/15

195 Luna 3/19

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SERVICIUL RAIONAL ARAD

(Direcția, Serviciul, Unitatea)

Nr. 371/100798 din 5 iunie

DOSAR Nr.

CĂTRE

M.A.I. DIRECȚIA REGIONALĂ

BANAT

334

La ordinul Dos. Nr. 371/10322 din 2 februarie 1963, în legătură cu realizarea sarcinilor prevăzute în planul de măsuri întocmit de Serviciul Raional Arad la 14 ianuarie 1963, în baza concluziilor a tov. Vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și Ministrului Afacerilor Interne, Gen. Col. Alexandru Drăghici la ședința din 23.X.1962 privind îmbunătățirea muncii informativ-operative din probleme - artă și cultură - vă raportăm:

În perioada care s-a scurs de la 14 ianuarie 1963 și pînă în prezent, conform planului de măsuri întocmit în problema artă și cultură, s-a deschis un număr de 2 acțiuni de verificare.

Astfel la 31 ianuarie 1963 s-a deschis dosar de verificare Nr. 3555 asupra numitului PRENTIU SEVER născut la 15 [redacted] în comuna Săcuieni, fiul lui Petre și Tecla, de naționalitate și cetățenie română, studii posedă Institutul de arte, de profesie pictor, în prezent pictor scenograf la Teatrul de Stat Arad, domiciliat în Arad S [redacted] Nr. 6.

La baza deschiderii dos. de verificare cu stat materialele informative din care rezultă că cel în cauză avea concepții și manifestări dușmănoase în artă, era într-un entourage de elemente dubioase și executa o serie de caricaturi cu caracter dușmănos, ce reprezentau conducătorii de partid și de stat.

Acțiunea este lucrată prin agenții "GRIGORESCU" și "STĂNESCU VALENTIN".

De asemenea în anul 1963 la data de 14 martie s-a deschis

Conceptat : _____
Dactilo : _____
Nr. exemplare : IOAN medic scolar în orașul Arad și fost membru în Consiliul

335 2/6
315

literar "Alexandru Sahia" din Arad, asupra cărui existau semnalări că are preocupări literare și deține la domiciliu o serie de lucrări cu caracter dușmănos la adresa regimului democrat popular din țara noastră.

Prin dirijarea agenților "RAICU" și "TRAIAN", s-a stabilit că cel în cauză într-adevăr are lucrări literare și deține la domiciliu o serie de lucrări cu caracter dușmănos, la adresa regimului democrat popular din țara noastră.

Pe linia problemei - artă și cultură - erau o serie de semnalări din care rezultă că anumiți scriitori membri ai cenaclului literar "Al. Sahia" din Arad aveau manifestări dușmănoase și existând în același timp și suspiciuni asupra lor că scrie anumite lucrări cu caracter dușmănos regimului nostru. Pentru verificarea, adâncirea și concretizarea acestor semnalări, s-a trecut la studierea unui element din rândul acestor categorii de elemente pentru a fi recrutat ca agent. În acest sens a fost propus pentru a fi recrutat ca agent numitul [REDACTAT], scriitor din Arad, care a fost aprobat de conducerea Dir. Regionale, urmînd ca recrutarea acestuia să se facă în timpul cel mai scurt.

Pentru conspirarea muncii cu agentura din problema - artă și cultură - în această perioadă a fost recrutată o casă de întîlnire.

În ceea ce privește pe numiții MIHAILESCU CONSTANTIN și MINTIA EMIL compozitor, asupra cărora existau materiale că posedă scrieri proprii cu caracter dușmănos, avînd în vedere că acestea erau elemente în vîrstă, s-au luat măsuri:

- Cu aprobarea Conducerii Dir. Regionale la 9.IV.1963, ne-am prezentat la domiciliul numitului MIHAILESCU CONSTANTIN din Arad în mod oficial, i-am solicitat să ne pună la dispoziție lucrările sale literare pentru a le consulta. Cu prilejul consultării lucrărilor literare ale susnumitului, am constatat că o parte din acestea au un caracter dușmănos, la adresa regimului democrat popular din țara noastră. Astfel în fabula "Boii și porcul" scrisă la 14 martie 1953, de MIHAILESCU C. autorul arată că toți oamenii muncii din țara noastră, lucrează pentru un pumn de oameni (aici reprezintă conducătorii de partid și de stat) și ei minîncă tot rodul muncii

336
H
346

fără a depune nici un fel de activitate. In finalul fabulei autorul arată in mod alegoric că va veni timpul cînd toți "porcii" (care reprezintă pe conducătorii de partid și de stat) vor fi puși cu gîtul în pămînt. Deasemenea in conținutul fabulei "Bofi și bivoli" scrisă la 30.XI.1956 de MIHALLESCU C. critică in mod dușmănos eliberarea patriei noastre de sub jugul fascist de către armatele sovietice, instaurarea regimului democrat popular in țara noastră. Tot cu ocazia consultării lucrărilor dușmănoase, la domiciliul acestuia s-au găsit și alte lucrări in proză, epigrame, in conținutul cărora critice in mod dușmănos diferite aspecte de ordin economic, politic și social, din țara noastră.

Elementul in cauză a fost prelucrat și avertizat, iar lucrările cu caracter dușmănos au fost ridicate de organele noastre de securitate și înaintate la Dir. Regionale Banat la data de 9 mai 1963.

Asupra numitului MONTIA EMIL compozitor din comuna Sîria ra. Arad, in legătură cu care existau semnelări că posedă compoziții muzicale dușmănoase la domiciliu, s-a făcut raport cu propuneri pentru a ne prezenta in mod oficial la domiciliul acestuia, solicitîndu-i să predea de bună voie compozițiile dușmănoase ce le posedă. Raportul nostru cu aceste propuneri a fost aprobată de conducerea Dir. Regionale, și urmează ca ulterior să trecem la excluderea măsurilor ce ne revin din această lucrare.

Tot in baza planului întocmit in probleme artă și cultură in această perioadă, s-au luat in evidența operativă un număr de 4 elemente asupra cărora su existat materiale verificate neîndoielnice asupra activității lor din trecut. Au fost delimitate un număr de 6 elemente, iar 5 elemente au fost delimitate, fiind trecuți in evidența operativă pasivă. Deasemenea trecîndu-se la verificarea pe teren a elementelor luate in evidența pe linia problemei artă și cultură, s-a stabilit că un număr de 4 elemente su plecat din obiectivele deservite de problema artă și cultură, iar un element a fost scos din evidența, in trecut s-a stabilit că este membru P.M.R.

In perioade care urmează se vor lua măsuri de executare a tuturor sarcinilor prevăzute in planul de măsuri întocmit in problema artă și cultură.

1
Seful Secției Regionale
M. LOAN
PC/RV
ex.2.

Seful Secției Regionale III
LI MAC... DA GH

Doc. 3

februarie 1964. Raport referitor la rezultatele analizei activității Bibliotecii Regionale, efectuată la 5 februarie 1964 de Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă. Documentul este semnat de Gheorghe Leahu, președintele Comitetului Regional de Cultură și Artă și trimis Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional.

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 175-180)

C ă t r e

COMITETUL EXECUTIV AL SFATULUI
POPULAR REGIONAL

Tov. P r e s e d i n t e

Vă facem cunoscut că în ziua de 5 februarie 1964, Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă, întrunit în ședința sa ordinară, la sediul Bibliotecii Regionale, a analizat activitatea Bibliotecii regionale desfășurată de aceasta în ultimii ani.

La analiză, Biroul Executiv a avut în vedere atât rezultatele obținute de Biblioteca Regională raportate la condițiile concrete ale regiunii noastre, cât și compararea acestor rezultate cu cele ale bibliotecilor regionale Iași și Bacău, care în luna decembrie 1963 au fost vizitate, în cadrul unui schimb de experiență, de un grup de lucrători ai bibliotecilor raionale și regionale din regiunea Banat. La ședința Biroului Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă a participat și tovarășul Popescu Gheorghe, membru al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, director adjunct științific al Bibliotecii Centrale de Stat a R.P.R.

În unanimitate, membrii Biroului Executiv au apreciat eforturile depuse de lucrătorii Bibliotecii regionale pe linia ridicării activității Bibliotecii regionale și a bibliotecilor publice de stat din regiune la nivelul sarcinilor actuale pe care este chemată să le îndeplinească munca cultural-științifică în regiunea noastră. De asemenea, Biroul Executiv apreciază inițiativa manifestată de conducerea Bibliotecii regionale pentru găsirea celor mai eficiente metode de lucru, pentru recrutarea celor mai corespunzătoare cadre necesare muncii cu cartea, precum și pentru generalizarea experienței pozitive obținută de bibliotecile fruntașe din regiunea Banat și din alte regiuni ale țării.

În urma măsurilor întreprinse de Biblioteca regională și datorită sprijinului și îndrumării permanente acordate de către comitetele executive ale sfaturilor populare regional, raionale, orășenești și comunale, bibliotecilor din subordinea lor, s-a îmbunătățit radical conținutul activității cu cartea în regiunea Banat. Următoarele exemple sînt concludente în acest sens. Astfel, față de anul 1960, în anul 1962 bibliotecile publice de stat din regiunea noastră au atras în rîndul cititorilor, cu peste 100.000 de oameni ai muncii mai mult. Numărul cărților împrumutate a crescut la sfîrșitul anului 1962 față de 1960 cu peste 800.000 volume. Demn de laude este colectivul Bibliotecii regionale, care în condiții vitrege de muncă, cauzate de spațiul pe care-l ocupă în prezent Biblioteca și de numărul insuficient de cadre de care dispune, a reușit în anul 1962 să dubleze sub toate aspectele, indicii de activitate înregistrați în anul 1960. Eforturile acestui colectiv au fost încununete de succese, care au ridicat Biblioteca regională, de pe ultimile locuri unde se situa în anii anteriori, pe locul al II-lea în cadrul celor 16 biblioteci regionale din țară. Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă a acordat Bibliotecii Regionale Banat în anul 1962, în cadrul celui de al II-lea Concurs bienal al bibliotecilor, premiul II pe țară și placheta de Bibliotecă fruntașă. În anul 1963, atenția Bibliotecii regionale s-a îndreptat în mod just în scopul consolidării realizărilor obținute, permanentizării activității bibliotecilor și îmbunătățirii conținutului muncii desfășurate de ele.

Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă vizitînd spațiile ocupate în prezent de Biblioteca regională, pentru deservirea publicului (săli de împrumut și de lectură), depozitarea cărților și cele destinate birourilor necesare activității personalului tehnico-administrativ, a constatat că zilnic colecțiile bibliotecii sînt consultate, în medie, de peste 500 de cetățeni din orașul nostru de vîrste și profesii foarte diferențiate. Preșcolarul, cetățeanul activ, pensionarul, profesorul universitar, inginerul, medicul, studentul, scriitorul, strungarul, tîmplarul, etc., toți aceștia găsesc sprijinul Bibliotecii regionale pe linia satisfacerii cererii lor de lectură. Există o grijă permanentă din partea colectivului Bibliotecii regionale de a valorifica la maximum fondurile de publicații de care dispune biblioteca, organizîndu-le pe acestea după cele mai noi metode de specialitate, creînd multiple instrumente de informare prin care sînt dezvăluite în fața cititorilor colecțiile de cărți ale bibliotecii.

Din discuțiile avute la locul de muncă cu o parte din lucrătorii Bibliotecii regionale și din deplasarea făcută de membrii biroului în depozitele bibliotecii, întreg Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă a apreciat ca fiind total necorespunzătoare și deosebit de deplorabile, condițiile în care sînt depozitate cele mai multe și valoroase dintre cărțile ce constituie colecțiile Bibliotecii regionale, precum și condițiile în care situația existentă în prezent impune unor bibliotecari să lucreze cele 8 ore de activitate și unor oameni de artă, știință și cultură să consulte colecțiile. Menționăm în acest sens faptul că dintre cele cca 400.000 volume cărți și periodice de care dispune biblioteca în prezent, mai mult de jumătate sînt depozitate în încăperi total insalubre și igrăioase, lipsite de orice posibilitate de încălzire, aerisire și iluminare, fapt care în condițiile în care Comitetul Executiv al Sfatului Popular regional nu va lua măsurile necesare, vor concura la distrugerea acestui tezaur cultural atît de valoros. Toate cărțile depozitate în aceste condiții dacă vor fi prelucrate și organizate la un nivel corespunzător, făcînd parte din fondurile documentare și speciale ale bibliotecii, vor deveni instrumente de bază ale muncii de cercetare pe care o desfășoară intelectualitatea de pe teritoriul regiunii noastre. Zilnic se adresează Bibliotecii regionale intelectuali de toate profesiile cu cereri pentru aceste cărți, pe care Biblioteca nu le poate satisface decît aceleora care îndrăznesc să infrunte gerul între munții de cărți din încăperile respective și aceleora ale căror cărți solicitate sînt cunoscute de bibliotecarul respectiv, care însă în cele mai dese cazuri nu reușește să se strecoare printre rafturi pentru a ajunge la cel în care se găsește cartea de care este nevoie. Efortul pe care-l depune acest bibliotecar în căutarea cărților crează un sentiment de milă acelor ce i se adresează, fapt ce face ca ei, adesea să renunțe la căutarea cărții pe care s-a deplasat la bibliotecă.

Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă, apreciază că în cele aproximativ 200-300.000 cărți și periodice "conservate" în felul descris mai sus, se găsesc și exemplare rare, unele poate chiar unicate în țara noastră. Apa care se scurge prin pereți degradează permanent aceste valori culturale, iar instalația electrică veche și improvizată în unele încăperi ar putea să declanșeze o catastrofă pentru evitarea căreia se impun a fi luate urgente măsuri. Supraetajarea rafturilor de cărți și suprasolicitarea lor cu cărți voluminoase și

multe creiază pericolul prăbușiri lor care dacă ar prinde lucr. și bibliotecii printre ele, aceștia greu ar mai putea fi salvați cu viață.

Membrii Biroului Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă au constatat că și fondul de publicații uzuale (curente) sînt depozitate în condiții nesatisfăcătoare. Încăperile respective, conform expertizelor tehnice întreprinse de organele de specialitate sînt suprasolicitate, ele nu mai permit creșterile anuale ale fondului de cărți pe care le achiziționează Biblioteca regională (cca 30.000 volume). Din această cauză se evita degradarea localului, se restrînge spațiul alocat pentru lectură în favoarea depozitelor ajungîndu-se ca în prezent să existe numai cca 60 de locuri în sălile de lectură ale bibliotecii, față de peste 160.000 de locuitori ai orașului Timisoara și față de 260 de locuri de care dispun spre exemplu, sălile de lectură ale bibliotecii regionale din Iași. Copii și tineretul sînt total lipsiți în cadrul Bibliotecii regionale de posibilitatea consultării unor cărți în sălile de lectură, unii dintre aceștia ne avînd nici acasă condiții pentru lectură, iar asigurarea spațiului pentru lectură la sediul bibliotecii ar fi cît se poate de bine venit și pentru astfel de cazuri. Lucrătorii bibliotecii cu sarcini tehnico-administrative / metodisții și personalul administrativ / lucrează îngrămădiți în două încăperi.

Biroul Executiv consideră că egirea din această stare de lucruri privind spațiul de care dispune Biblioteca regională este absolut necesar să se ia măsuri urgente și că aceasta nu este posibil decît dacă Bibliotecii regionale i se va repartiza clădirea detinută în prezent de D.S.A.P.C.B., care devine liberă prin mutarea acestei instituții în noua clădire, și totodată mutarea sediului Crucii Roșii din clădirea actuală a Bibliotecii regionale. În clădirea ocupată acum de D.S.A.P.C.B. dacă i se va atribui Bibliotecii regionale ar urma ca Biblioteca regională să-și mute în această clădire activitatea curentă cu publicul / săli de lectură și împrumut pentru maturi și copii / iar spațiul de la etajele I și II ale actualului sediu al bibliotecii și cel eliberat prin mutarea sediului Crucii Roșii, va fi folosit pentru depozitarea și valorificarea fondului documentar și special, care momentan, așa după cum v-am relatat este inaccesibil celor ce au nevoie de el, cît și pentru birourile necesare personalului tehnico-administrativ. Considerăm că la aprecierea nevoilor de spații pentru Biblioteca regională și pentru alte instituții cînd se va hotărî cui urmează să i se repartizeze actuala clădire a D.S.A.P.C.B., trebuie avut în vedere că în timp ce

alte instituții care solicită această clădire au nevoie pentru extinderea activității lor, Biblioteca regională este total lipsită (deficitară) de acest spațiu. Prin acordarea acestei clădiri, Biblioteca trece abia acum la activitatea pe care ar fi trebuit s-o desfășoare și pînă acum, dar lipsa de spațiu a făcut imposibil acest lucru. De asemenea considerăm că de pe urma valorificării fondului documentar amenințat în prezent la distrugere, au de cîștigat pe linia muncii de cercetare toate organele, organizațiile, întreprinderile și instituțiile, toți intelectualii de pe teritoriul regiunii Banat. Iată de ce credem noi că rezolvarea în mod favorabil a problemei spațiului pentru Biblioteca regională nu mai poate fi întîrziată. Trebuie reținut și faptul că Biblioteca regională ar putea folosi clădirea respectivă fără amenajări radicale, ce se impun a fi făcute în condițiile preluării clădirii în cauză de către o altă instituție.

Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă apreciază ca fiind îndreptățită cererea Bibliotecii regionale de a se mări actuala schemă cu încă 6 - 7 posturi, față de cele 10 posturi cîte statul de funcțiuni ar mai permite să-i fie acordate.

Informăm Comitetul Executiv al Sfatului Popular Regional, că în timp ce activitatea bibliotecii regionale s-a ridicat la nivelul celor mai bune biblioteci regionale din țară, numărul lucrătorilor de specialitate ai acesteia continuă să fie cel mai mic. Aceasta face ca în prezent pentru munca metodică ce se impune să fie desfășurată în regiune să poată fi repartizați numai doi lucrători pentru cele 12 raioane ale regiunii, față de 8 lucrători, de pildă la Iași, pentru numai 7 raioane, iar în sălile de împrumut ne existînd decît 1 - 2 bibliotecari într-un schimb, aceștia depun eforturi ce istovește pe de - o parte, iar pe de altă parte este facilitată în actuala situație, sustragerea de către unii cititori necinstiți a numeroase lucrări. Deoarece numărul de bibliotecari nu asigură decît înregistrarea cărților împrumutate cititorilor, Biblioteca regională este lipsită de posibilitatea organizării unei susținute îndrumări a lecturii cititorilor, operație absolut necesară în condițiile în care zilnic zeci de cititori vin la bibliotecă pentru prima dată. Activitatea de informare bibliografică, pe care trebuie să o organizeze și desfășoare Biblioteca regională în sprijinul muncii de cercetare și documentare din orașul Timisoara și regiune este și ea serios prejudiciată din aceleași motive - cadre insuficiente.

In raport cu nevoile imediate ale muncii ce trebuie să o desfășoare colectivul Bibliotecii regionale, apreciem că acesteia îi sînt necesare în cadrul celor 6 - 7 posturi despre care am vorbit mai sus, se impune a fi suplimentată schema cu : 2 posturi bibliotecari sefi de serviciu, 3 posturi de bibliografi principali 1 - 2 posturi de bibliografi, un post de dactilograf principal și un post de magazioner cărți.

Biroul Executiv al Comitetului Regional de Cultură și Artă își exprimă convingerea că, de data aceasta Comitetul Executiv al Sfatului Popular regional va manifesta aceeași grijă și atenție cu care ne înconjoară în permanență, dînd curs favorabil rezolvării celor două probleme ridicate în prezentul referat, în legătură cu îmbunătățirea activității bibliotecii regionale. De asemenea, membrii Biroului Executiv asigură Comitetul Executiv și prin el organul regional de partid că luarea măsurilor propuse de noi vor contribui la ridicarea calității muncii Bibliotecii regionale, la creșterea prestigiului ei ca instituție regională de cultură, putînd rezolva cu competență sarcinile ce-i revin.

PRESEDINTE,

Gh. Leahu

SECRETAR,

I.Boțan

Doc. 4

1964. Raport cu rezultatele verificării sesizării primite de la Comitetul Regional P.M.R. Banat în legătură cu folosirea unor colaboratori - artiști ai Fondului Plastic Timișoara. Documentul este semnat de Ioan Grozav, șeful Serviciului Regional de Control și Revizie Banat.

(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 9651, vol. 39, ff. 337-340)

338 718
~~347~~

N O T A

în legatură cu constatările reeșite din verificarea sesizării, primite dela Comit.Reg.PMR Banat, în legatură cu folosirea de către unii artiști dela Fondul Plastic Timișoara, a unor colaboratori.

Din controlul efectuat asupra realității celor cuprinse în sesizare, s-au desprins următoarele:

1) La galeriile de artă ale Fondului Plastic Timișoara, unii artiști plastici, folosesc în realizarea lucrărilor lor, diferiți meseriași ca, sculptori, pictori, tâmplari, cărora le plătesc importante sume de bani. Aceste sume se stabilesc la înțelegere între artiști plastici și meseriasii respectivi și sînt plătite direct acestora. Aceste venituri ale meseriașilor nu au fost supuse impozitului.

Astfel, artiștii Kovacs Francisc, Sauer Iuliu și Dure Diodor, au contractat cu diferite unități efectuarea unor portrete, panouri, lozinci, citate, etc. care le-a efectuat cu șablonul și la șpriț, prin Denus L. responsabilul atelierului de pictură a Direcției Regionale CFR Timișoara. Pentru aceste lucrări meseriașul respectiv a încasat dela pictorii arătați, suma de lei 10.300.

Artistul Szapanoș Iuliu, folosește pe meseriasul Haag Francisc la realizarea unor panouri pentru CEC, PCI, respectarea circulației, inscripții de muzeu, etc., pe care-l retribue cu 10 lei ora, încasînd lei 6.280.

Deasemenea artiștii Vreme Leo, Luca A. Nuțiu C. Gall Ana, Popa Gabriel și Soldiș Edith, au folosit în realizarea lucrărilor lor pe pictorul Mozer Robert căruia ia plătit lei 3.175.

Pentru acești artiști, au mai lucrat și meseriașii David și Filip angajați la CILT și Lazăr Eugen, fost membru al Fondului Plastic Timișoara, care însă nu a vrut să declare sumele încasate.

Aceiași situație se constată și cu artiștii sculptori, în sensul că folosesc sculptori specialiști particulari, cu care

execută lucrări de artă. De exemplu artista [redacted], deși nu are specialitatea sculptură în piatră artificială, contractează lucrări de acest gen, pe care le realizează prin sculptorul Schubert pe care-l plătește cu 200-250 lei, la un vas cu sculpturi pentru care artista încasează 1800-2500 lei. Suma recunoscută ca încasată de acest colaborator dela artista arătată, în perioadă mai 1962-1963 de lei 12.500.

În aceeași situație este și artistul [redacted] care folosește la realizarea sculpturilor sale de piatră artificială pe sculptorul Roth și alții.

Din exemplele arătate, rezultă tendința artiștilor dela Fondul Plastic Timișoara, de a-și efectua lucrările lor într-o proporție mare, prin colaboratorii pe care îi retribue după înțelegere, însă cu sume cu mult mai mici față de cele încasate și față de contribuția pe care ei au dat-o la realizarea lucrărilor respective. Sumele arătate mai sus ca încasate au fost stabilite, pe bază de declarații ale plătitorilor sau beneficiarilor.

2) Unii artiști plastici membri ai Fondului Plastic Timișoara, nu fac o muncă de creație, care ar trebui să constituie obiectul muncii lor, ci sînt preocupați în cea mai mare parte de a realiza panouri de grafică comercială pe scară industrială (de serie) care aduc venituri bănești însemnate.

Această tendință de abandonare a creației în folosul graficei comerciale a fost remarcată de altfel și cu ocazia analizei pe țară a activității artiștilor plastici, ținută la București la începutul anului 1964.

De exemplu, artistul Szapanoș Iuliu în 1962, nu a realizat nici o creație pentru muzeu și nici portrete în schimb a efectuat 136 panouri în sumă de 57.326 lei. În 1963 același artist a efectuat numai grafică comercială, respectiv 221 panouri, a căror valoare a fost stabilită la suma de 66.085 lei, iar în 1964, pînă în prezent a realizat 46 panouri pentru care s-a plătit lei 24.430.

Artiștii care au încasat sumele importante din lucrări de grafică comercială a fost și Kovacs Fr. care în 1962 a încasat numai din această activitate lei 18.432 lei, Sauer I în aceeași perioadă lei 43.954 și în 1963 lei 30.570, Nuțiu Romulus în 1962, lei 45.141, în 1963 lei 26.518 și în 1964 lei 15.120 și Luca Adalbert și Luca Eugenia, care fiecare în anii

339

1962-1963 au încasat anual suma de peste 30.000 lei.

Această tendință iese în evidență și din analiza pe feluri de lucrări realizate de membrii Fondului Plastic Timișoara, în perioada anilor 1961 - 1963. Astfel în 1961 din lucrările originale s-a realizat lei 455.935 lei, iar din replici (grafică comercială) lei 63.474 (în 1962 din lucrări originale lei 363.790 iar din replici 377.896, iar în 1963 din lucrări originale se realizează numai lei 82.340, iar din replici 501.722 lei.

3) Evaluarea lucrărilor de artă executate de artiștii plastici, nu se fac în mod corespunzător, potrivit regulamentului de stabilirea încadrării fiecărei lucrări. La comisiile de evaluare a fiecărei lucrări executate, delegații Comitetului pentru Cultură și Artă, din cadrul Sfatului pop. reg. Banat, nu participă cu regularitate. La aceste evaluări nu se întocmesc pr. verbale ale comisiei la atelierele unde au loc operațiunile de evaluare, ci acestea se fac cu mult mai târziu și avînd un caracter mai mult formal. De exemplu, pentru cele 23 lucrări executate în ianuarie-martie 1964, pr. verbale de evaluare s-au întocmit abia la data de 8 aprilie a.c. și numai ca urmare a controlului nostru.

Urmare acestui fapt, lucrările de grafică comercială (replici) executate de unii artiști, deși nu reprezintă o creație proprie, ci se execută în serie, totuși se evaluează ca lucrări de artă proprie, a cărei valoare este foarte ridicată. Astfel, se explică câștigurile foarte mari realizate de unii artiști, care efectuează lucrările respective cu colaboratori meseriași.

x x x

Față de cele constatate, serviciul nostru a sesizat Ministerul Finantelor, cerînd ca prin Direcția de Impozite și Taxe de la populație, să se facă următoarele precizări:

a) dacă panourile, inscripțiile și figural pe tablă, sticlă, pînză, carton etc. realizate cu șprițul și șabloane, sînt s-au nu considerate lucrări de artă.

Dacă nu sînt să ni se indice regimul de retribuire și calcularea impozitului pe venitul celor ce le-a realizat.

b) Dacă acești artiști pot să-și ia în colaborare persoane angajate sau particulare de aceeași meserie pentru a-și realiza lucrările preluate pentru executarea și care este regimul de impozitare a veniturilor acestor colaboratori.

Considerăm necesar ca prin, Direcția Economică din CC al PMR să se ceară Ministerului Finantelor, clarificarea acestor

320 321
340

probleme întrucît astfel de spețe au mai fost sesizate de alte organe,însă raspunsul dat de Dir.ITP din acest minister,nu a fost precis,ci foarte interpretativ,ceiace a facut ca să nu se poată lua nici o masură.

Deasemeni pentru înlăturarea aspectelor arătate în legătura cu munca unor artisti dela Fondul Plastic Timisoara, considerăm necesar a se analiza activitatea acestora sub aspect profesional si a se arăta orientarea greșită a acestora în realizarea lucrărilor lor.

SEFUL SERVICIULUI
REGIONAL DE CONTROL SI REVIZIE -Banat -
I.Grozav